

Högläsning – Att sitta still och lyssna, eller att lära och utvecklas?

En kvalitativ studie om hur fem lärare i årskurs 3 arbetar med högläsning i sin undervisning.

Av: Merve Kücükgöl

Handledare: Christina Svens

Examinator:

Södertörns högskola | Lärarutbildningen

Självständigt arbete (Examensarbete) 15 HP

Självständigt arbete 1 | VT 2018

Grundlärarutbildning med interkulturell profil med inriktning mot
förskoleklass och årskurs 1-3, 240 HP

Abstract

Title: Reading aloud – to sit still and listen, or to learn and develop?

Author: Merve Küçükgöl

Supervisor: Christina Svens

This is qualitative study that deals with the subject “reading aloud” and how teachers apply it in the school environment. Reading aloud is, in this study, seen as a moment in which a teacher reads out loud to their students. It’s an activity with the aim of developing kids’ reading comprehension and ability to socialize, as well as a shared experience for all. The aim of the study was to examine how five teachers work with “reading aloud” in their classes, what the purpose behind their usage is and if they use activities in connection to it. The study is based on the theory; a sociocultural perspective and the pedagogical method “learning by doing”. I’ve used qualitative interviews as my data collection method. The sample was made up of five teachers in total, and all of them were from different elementary schools. The results show that the teachers that participated in the study had several purposes behind their usage of “reading aloud” in the classroom. The results also show that activities connected to “reading aloud” are used in different ways. The conclusion is that the aims of “reading aloud” varies and that all of the participants of the study use activities in connection to “reading aloud”.

Keywords: Reading aloud, reading development, social interaction.

Nyckelord: Högläsning, läsutveckling, socialt samspel/ interaktion.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund.....	2
1.1.1 Styrdokument.....	2
1.1.2 Högläsning.....	2
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Teoretiska utgångspunkter	4
1.1.3 Samspel och läsutveckling.....	4
1.1.4 ”Learning by doing”	5
1.4 Tidigare forskning.....	6
1.4.1 Den meningsfulla högläsningen.....	6
1.4.2 Arbetsätt och aktiviteter i samband med högläsning.....	8
1.4.3 Före högläsning.....	8
1.4.4 Under högläsning.....	9
1.4.5 Efter högläsning.....	10
2 Material & metod	11
2.1 Metodval	11
2.2 Urval	12
2.3 Genomförande.....	13
2.4 Validitet och reliabilitet	14
2.5 Forskningsetik.....	14
3 Resultat och analys	15
3.1 Syfte med högläsning.....	15
3.2 Arbetsätt och aktiviteter i samband med högläsning.....	17
3.3 Högläsarens roll	22
3.4 Elevernas roll och högläsningens effekter	23
4 Diskussion	25
4.1 Resultatdiskussion.....	25
4.2 Slutsats	28
4.3 Didaktiska implikationer.....	28
4.4 Vidare forskning	29
5 Käll- och litteraturförteckning	30
Bilagor.....	32
Bilaga 1: Informationsbrev.....	32
Bilaga 2: Intervjuguide.....	33

1 Inledning

I dagens samhälle som vårt ställs höga krav på barn gällande läsning. Det förväntas av medborgarna att ha goda språkkunskaper för att kunna orientera sig och följa med i samhällets utveckling, då en stor del av information förmedlas via skrivna texter. Språkkunskaper är också viktigt vid muntliga kommunikationer och vid interaktion med andra människor för att kunna göra sig förstådd. Därför är det av stor vikt att vara väl insatt i språket (Körling 2012:24, Dominkovic, Eriksson & Fallenius 2006:7). Redan vid barns tidiga åldrar arbetar man i skolan med att lägga grunden för språkkunskaperna hos barnen via högläsning, det vill säga genom att en vuxen läser högt. Forskning visar att barn som tidigt ingår i språkgemenskaper, där högläsning och diskussion praktiseras samt möter olika texter blir stimulerade i sin språkförmåga och sin förmåga att inta andras perspektiv. Högläsning bidrar alltså till att barnets egen läsprocess påbörjas och därmed får bättre språk-, läs- och skrivutveckling senare i livet (Körling 2012:18, Stensson 2006:120, Liberg 2011:168). Skolans uppdrag är att utveckla dessa kunskaper och ge elever möjlighet att verka och orientera sig i samhället. Trots att högläsning har sina fördelar, då många forskare konstaterat att och skriver om hur betydelsefullt det är med läsningen, högläser allt färre vuxna för sina barn. En minskad högläsning i hemmet kan ge konsekvenser för resultaten i skolan. Därför är det av ytterst vikt att högläsning praktiseras i skolan eftersom det bidrar till barns språkutveckling (Körling 2012:6).

Mot bakgrund av min egen skolgång minns jag högläsningen som en avkopplande tillfälle där jag fick möjlighet att luta mig tillbaka, slappna av och drömma bort en kort stund. Högläsning och läsning såg jag som en givande och lustfylld aktivitet. I dagens skola framställs högläsning som väldigt meningsfull och givande för barns fortsatta läs- och skrivutveckling. Min egen erfarenhet tyder på att arbeten med högläsning ser olika ut i olika skolor och dessvärre ibland prioriteras bort för annat som anses vara mer väsentligt. Högläsning har för mig varit ett pedagogiskt verktyg ute i skolverksamheten eftersom det ger barn möjlighet att utvecklas både språkligt och socialt, men framförallt att sätta ord på företeelser.

I denna studie kommer ämnet högläsning att behandlas för att ta reda på hur lärare arbetar med högläsning ute i skolverksamheten. Hur stämmer lärarnas arbetsätt med högläsning överens med hur forskning och litteratur belyser högläsningens effekter? Jag kommer alltså att undersöka högläsningstunden i skolan och belysa varför det är viktigt att läsa högt för barn.

1.1 Bakgrund

Nedan kommer en kort redogörelse för hur läroplanen behandlar användningen av högläsning i undervisningen samt en beskrivning av högläsning och hur den kommer att användas i denna studie.

1.1.1 Styrdokument

Samtliga grundskolor i Sverige har ett ansvar och skyldighet att följa Läroplanen för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet 2011 som är fylld av riktlinjer och mål som både rektorer, lärare och elever ska uppnå.

I Läroplanen för grundskolan, förskoleklass och fritidshemmet 2011 (2018) förekommer högläsning uttryckligen inte som ett mål och det står inte att det ska vara del av undervisningen. Däremot finns det ett antal mål som kan uppfyllas via högläsning. I Läroplanen (2018) står det bland annat att elever i årskurs F-3 genom ämnet svenska ska få möjligheten att utveckla språkkunskaper och att undervisningen ska stimulera elevers förmåga att läsa och skriva. Under avsnittet centralt innehåll F-3 står det att eleverna ska ges möjlighet att lära sig och utveckla förmåga ”att lyssna och återberätta i olika samtalssituationer” och ges förutsättningar att ta del av ”Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll (Skolverket 2018:258-259). Det innebär att skolans uppdrag är att främja lärande där elever får möjlighet att intressera sig för och bli nyfikna på böcker samt inkludera högläsning och samtal i skolverksamheten på ett lärorikt sätt för att främja elevers utveckling och lärande samt livslång lust att lära.

1.1.2 Högläsning

Högläsning ses i denna studie som ett tillfälle där en lärare eller vuxen läser högt för elever och där högläsning innebär läsning i syfte att utveckla barns läsutveckling. Däremot finns det, bland författare som arbetat med barns läs- och skrivutveckling och pedagoger en vedertagen uppfattning om högläsning och hur den ska användas i undervisningen.

Barnboksförfattaren Mem Fox (2003) skriver i *Läsa högt* att högläsning *är* undervisning som inte ska betraktas som något man måste använda och ägna sig åt för att ”det är bra för barnen”. Fox (2003) menar att det *är* bra för barnen och att högläsning medför enorma inlärningsfördelar samt ger barnen glädje till att själva börja läsa. Högläsning bidrar till ett samspel mellan ett barn, en bok och en vuxen som läser. Under högläsningen delar lärare och elever tillsammans en gemensam upplevelse av en bok, som exempelvis ord, bilder, idéer, rytmer, rim,

förhoppningar, känslor och stora livsfrågor, vilket gynnar eleverna att informera sig och tillägna sig nya tolkningar, perspektiv och tankesätt. Fox (2003) menar att detta inte kan åstadkommas enbart av en bok, ett barn eller av en högläsare, utan det är samspelet mellan dessa tre som möjliggör lärande och utveckling under högläsningen (Fox 2003:16-18).

Pedagogen Britta Stensson (2006) belyser i *Mellan raderna* att högläsning är en aktiv process där skapandet av mening står i fokus och att det inte är en tid för avslappning och drömmier. Stensson (2005) menar att högläsning inte ska bli ett passivt tillfälle och att eleverna inte heller ska få en passiv roll under högläsningen utan vara aktiva deltagare och få tillgång till att omskapa texten. Högläsning ska vara ett tillfälle där elever, genom att lärare modellerar lässtrategier för dem får möjlighet att lära sig att använda olika lässtrategier för att underlätta lästekniken (Stensson 2006:122). Stensson skriver att högläsning fungerar som en modell för läsandet när läraren gör den tryckta texten levande genom att använda rösten och ha rätt intonation för att fånga spänningen. Högläsning är också ett forum för samtal för att lära barnen att stanna upp, tolka texten och samtala om den. Stensson (2006) menar att det är viktigt att ge elever möjlighet att stanna upp och dröja kvar vid sina tankar eftersom det kan bli en lässtrategi som de sedan kan använda i sin egna individuella läsning (Stensson 2006:119-120).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka hur fem lärare i årskurs 3 arbetar med högläsning i ämnet svenska. Studien avser att fokusera på vilket syfte dessa lärare har med högläsningen samt hur de genomför sin högläsning. Genomförandet inbegriper såväl förarbete, själva högläsning och efterarbetet.

För att kunna uppfylla syftet med studien kommer nedanstående frågor att besvaras:

- Vilket syfte har dessa lärare med högläsning?
- Hur arbetar dessa fem lärare i årskurs 3 med högläsning?
- Använder dessa lärare i årskurs 3 aktiviteter i samband med högläsning? I så fall vilka?

1.3 Teoretiska utgångspunkter

Nedan kommer jag att redogöra för olika teorier som ligger till grund för denna studie. Dessa är sociokulturellt perspektiv och den pedagogiska metoden ”learning by doing”. Jag kommer att redovisa dessa för att sedan summera hur de kan kopplas samman med högläsning.

1.1.3 Samspel och läsutveckling

Det sociokulturella perspektivet, vilket är grundat av den ryske filosofen och pedagogen Lev Vygotskij bygger på utveckling, lärande och språk. I det sociokulturella perspektivet framställs lärande i samspel med andra som väldigt övergripande. Enligt Säljö (2012) handlar Vygotskij främsta arbeten om den proximala utvecklingszonen, vilken fokuserar skillnaden mellan det människan kan göra själv jämfört med vad människan kan göra i samspel med andra människor. Den proximala utvecklingszonen kan förstås som ett sätt att se utveckling och lärande som en ständig process. Vygotskij menar enligt Säljö (2012) att människor utvecklar kunskap tillsammans med andra eftersom interaktionen mellan människor är själva grunden för att lärande ska kunna ske. (Säljö 2012:185).

Dominkovic, Eriksson och Fallenius (2006) skriver att när barn kommer i kontakt med en vuxen under en högläsningstund utvecklas de både språkligt och socialt (Dominkovic, Eriksson & Fallenius 2006:8). Detta kan sammankopplas med det som Vygotskij hävdar, nämligen att människor utvecklas bäst i samspel med andra. Vygotskij (2001) framhåller alltså att det barnet kan göra i samspel idag, kommer barnet att kunna göra på egen hand imorgon (Vygotskij 2001:333). Vidare hävdar Vygotskij att det sociala samspelet har som grund att utveckla kunskaper via delaktighet och inte där en lärare överför kunskap till en elev (Säljö 2014:308). Något som också utmärker Vygotskijs teori är att elever utvecklar och skapar kunskap med hjälp av att kommunicera med andra. Genom kommunikation och samspel får barn möjlighet att utveckla sitt språk och tankeprocess eftersom de via samtal utbyter tankar och erfarenheter. Barn utvecklar språket genom att kommunicera och samspela med andra, vilket kan leda till att barn blir mer aktiva deltagande i undervisningen (Liberg 2011:168).

Högläsning främjar lärande, men framförallt samspel mellan elever när diskussion äger rum om exempelvis svåra ord frågor om textinnehållet. Lärandet kan ske innan man börjar läsa boken, men också under och efter läsningen av boken. Innehållet i boken kan informera om ord och känslor som ger eleverna möjlighet att göra egna tolkningar, men framförallt skapa nya erfarenheter. Under diskussionen och samtalet om boken kan ett samspel ske emellan eleverna,

men även mellan eleverna och läraren där eleverna får möjlighet att ta del av andras åsikter, tolkningar och erfarenheter (Bergöö 2005:60).

Säljö (2013) menar däremot att det inte enbart sker interaktion mellan individerna under högläsningen, utan att det även sker samspel mellan elever och text när elever får möjlighet att komma i kontakt med texter och en djupare förståelse för dess innehåll. Högläsning är en lärande aktivitet som ger elever möjlighet att utveckla kreativitet och göra egna erfarenheter, men även bidra till nya insikter (Säljö 2013:209).

1.1.4 ”Learning by doing”

Idag finns det ett flertal olika perspektiv och teorier om lärande och utveckling, men John Dewey menar enligt Philips och Soltis (2010) att det sociala perspektivet har en betydande inverkan på eleverna samt att skolans uppgift är att skapa gemenskap där elever får möjlighet att bli inkluderade i undervisningen. Lärare har ett uppdrag att möjliggöra denna förutsättning och göra samtliga elever delaktiga i undervisningen samt bygga upp och utveckla deras tankeprocesser. Enligt Philips och Soltis (2010) syftar Dewey på att undervisningen ska ge utrymme för diskussioner med lärare samt mellan eleverna. Elever utvecklar kunskaper genom att samtala och aktivt utbyta tankar med varandra (Phillips & Soltis 2010:21, 82–89).

En av Deweys teorier grundar sig på att människan utvecklas som bäst via kommunikation och samspel med andra människor i sin omgivning. Deweys mest kända uttryck ”learning by doing” innebär att lära genom att göra, det vill säga att en elev utvecklar kunskaper genom att vara aktiv samt att utvecklingen ses som ett ständigt pågående arbete. Deweys viktigaste utgångspunkt är att elever i dagens skola utvecklas bäst via samspel med andra och att det inte är givande att individanpassa undervisningen. Uttrycket ”learning by doing” bygger på att undervisningen ska utgå från elevens förutsättningar och behov för att sedan utforma undervisningen på sådana sätt eleven lär sig genom att handla, vilket syftar till ett samspel med omgivningen (Lundgren 2014:189).

Något som också utmärker Deweys teori är att han ser interaktion som ett tillvägagångssätt att utveckla kunskaper. Genom att ge elever möjlighet att kommunicera med varandra där de utbyter tankar och delar med sig av sina åsikter kan eleverna vidga sina egna perspektiv. Människor utvecklar ny kunskap genom att ta del av andra människors erfarenheter av och åsikter om samma kunskap. Detta behöver inte enbart ske via samtal med andra människor,

utan man kan även lära sig och tillämpa ny kunskap via läsning av böcker (Dewey 2004:19, 52, 64).

1.4 Tidigare forskning

Detta avsnitt presenterar tidigare forskning med fokus på högläsning. Avsnittet lyfter fram bland annat samspel, läsutveckling, kommunikationens betydelse för att utveckla nya perspektiv och lärande samt olika arbetssätt och aktiviteter i samband med högläsning.

1.4.1 Den meningsfulla högläsningen

Allt fler forskare konstaterar hur meningsfull högläsning är för barns språkutveckling, men idag kommer många barn inte längre i kontakt med böcker i tidig ålder. Pedagogen och författaren Anne-Marie Körling (2012) hänvisar i sin bok *Den meningsfulla högläsningen* till en undersökning genomförd av Läsrörelsen, Junibacken och YouGov år 2012 som visar att endast 35% av föräldrar med barn i åldern 0-9 år läser dagligen med sitt barn. Undersökningen visar att den siffran var 74% år 2003, vilket tyder på att siffran blir lägre år efter år samt att allt färre vuxna läser för sitt barn (Körling 2012:6). Resultatet av Annette Ewalds (2007) avhandling visar att även barns intresse för böcker minskar samtidigt som läsandet av böcker i skolan avtar. Ewald (2007) skriver att böcker och högläsning är meningsfulla verktyg för att utveckla barns språkutveckling, vilka också fungerar som redskap vid kunskapsinhämtning (Ewald 2007:368). Barns erfarenheter av läsning i hemmet kan få en positiv inverkan på deras skolgång. Ewald (2007) menar i sin avhandling att barn som kommer från hem med studietraditioner och som har läsvanor har en positiv attityd till läsningen, medan barn som har begränsande läserfarenheter från hemmet kan uppleva läsandet som ”tråkigt” och vara oengagerade vid lästunderna då syfte med läsningen för dem kan tyckas vara ”att läsa för att läsa” (Ewald 2007:371). Enligt Ewalds (2007) avhandling kan, de elever som har begränsande erfarenheter av läsning från hemmet lämnas ifred och läsa väldigt lite, eller också komma undan med läsningen eftersom det finns andra uppgifter som måste göras klart och därför inte hinner läsa (Ewald 2007:372). Därför menar Körling (2012) att barns intresse för böcker kan öka genom att en vuxen som kan läsa och har intresse för läsning, högläser för dem som befinner sig i sin läsutveckling (Körling 2012:7).

Karin Jönsson (2007) har i sin doktorsavhandling *Litteraturarbetets möjligheter* undersökt yngre elevers läsning av skönlitteratur och litteraturarbete runt läsningen i en klass. Jönsson (2007) skriver att högläsning kan gynna barns skriftspråkliga utveckling där de får möjlighet

att bygga föreställningsvärldar under läsningen samt känna empati och inta andra perspektiv och livssituationer. Högläsning av en vuxen kan även, för de yngsta barnen bidra till att de kommer i kontakt och får höra fler och längre texter (Jönsson 2007:61). I sin avhandling lyfter Jönsson (2007) fram att barn använder sig av olika lässtrategier för att bygga upp en förståelse kring högläsningens boken, vilka funderar som viktiga stödstrukturer. De uttrycker inte bara detta verbalt, utan via lek, gester, rörelser och med andra estetiska uttryck (Jönsson 2007:47,74). När flera olika lässtrategier kombineras kan eleverna då skapa förståelse och uppfattning om texten de läser eller får högläst. Föreställningsvärldar, menar Jönsson är en mental textvärld som ser olika ut för olika människor och läsning är *en* av de stunder där människor kan skapa föreställningsvärldar (Jönsson 2007:51). Föreställningsvärldar bildas om eleverna ges möjlighet att praktisera sin egen läsning, men framförallt en gemensam läsning där innehållet i högläsningens boken diskuteras och bearbetas (Jönsson 2007:53).

I likhet med Jönsson (2007) diskuterar Kerstin Bergöö (2005) i sin avhandling *Vilket svenskämne? Grundskolans svenskämnen i ett lärarutbildningsperspektiv* samtalets betydelse vid läsning och möjligheten av en undervisning där elever får utbyta tankar, erfarenheter, diskutera och inta andras föreställningar och åsikter. Bergöö (2005) menar att det handlar om att elever ges möjlighet att fritt yttra sig för att bygga vidare på sina textvärldar, färdigheter och förståelse. Bergöö (2005) kopplar samman litteraturläsning med begreppen kreativitet och kritiskt tänkande och menar att dessa är viktiga aspekter av skolans kunskapsarbete. Litteraturläsning fungerar som redskap för lärande och är spektrum av möjligheter att kommunicera med andra individer och tillsammans skapa berättelser om världen (Bergöö 2005:311).

Helena Eckeskog (2013) har, i sin doktorsavhandling, *Varför knackar han inte bara på?* undersökt hur lärare arbetar med läsförståelse i årskurs 1-2 och hur olika lässtrategier används och påverkar elevernas läsförståelse i undervisningen. Resultatet visar att elevernas språkfärdigheter var centrala och för att träna eleverna strategier för läsförståelse använde sig lärarna av högläsning som metod för att eleverna i efterhand ska lära sig att använda lässtrategierna vid egen läsning. Vid högläsning var läsförståelse i fokus där texterna användes som verktyg av lärare för att lära eleverna om lässtrategier. Lärarna ansåg att eleverna först måste lära sig att avkoda för att kunna utveckla lässtrategier för läsförståelse vid individuell läsning. I samband med högläsningen använde lärarna mycket dialoger och diskussioner, både före och under högläsningen för att utveckla elevers ordförråd, men framförallt för kunskapsinhämtning (Eckeskog 2013:91-92). Eckeskog (2013) belyser, i likhet med Jönsson (2007) att det är viktigt att barn får möjlighet att använda sig av olika stödstrukturer såsom

lässtrategier för att bygga upp förståelse kring högläsningens boken. Avhandlingens resultat visar även att högläsningstunden är *en* sådan situation där barn använder läsförståelsestrategier när de lyssnar på lärares läsning. Däremot, menar Eckeskog (2012) att det är oklart i vilken utsträckning det sker vid elevernas individuella läsning (Eckeskog 2013:105).

1.4.2 Arbetssätt och aktiviteter i samband med högläsning

Nedan kommer olika arbetssätt och aktiviteter i samband med högläsning att presenteras. De är indelade i tre olika huvudrubriker som: "Före högläsning", "Under högläsning" och "Efter högläsning". Under rubriken "Före högläsning" presenteras förarbetet som kan ske innan en lärare börjar läsa högläsningens boken för första gången och vilket syfte man har med den valda högläsningens boken samt hur förberedelser av högläsningen och miljön kan påverka läsoplevelsen. Under rubriken "Under högläsning" kommer allt arbete som kan ske under högläsningen att presenteras, exempelvis återkoppling inför läsning av det nya kapitlet, genomgång och diskussioner av svåra ord och handling samt betydelsen av att ha en inbjudande miljö för att väcka intresse och erbjuda en läsoplevelse. Under rubriken "Efter högläsning" presenteras arbeten som kan förekomma när boken är avslutad, exempelvis som boksamtal där man diskuterar bokens handling, dramatiserar handlingen av boken eller skriver efterföljande uppgifter med mera.

1.4.3 Före högläsning

Det krävs en genomtänkt introduktion till högläsningen för att uppnå en så meningsfull högläsningstund som möjligt. Val av introduktion beror ofta på vilket syfte läraren har med högläsningen och kan därför se olika ut beroende på om högläsningstunden ska fungera som exempelvis underhållning, avslappning, samtal för att utveckla socialt samspel, språkutveckling, väcka intresse för andra texttyper eller för kunskapsinhämtning om livet för att kunna orientera sig i samhället. Jönsson (2007) skriver att det är viktigt att bedriva högläsningen i en miljö som väcker nyfikenhet samt lust till att lyssna och lära. Att samlas på mattan är, exempelvis en inbjudande miljö till högläsningen, då mattan är en fysisk mötesplats där det kan ske samspel mellan elever och lärare genom att sitta nära varandra, se varandra i ögonen och lyssna på varandra. Samtidigt kan det också ske ett samspel mellan elever och andra röster i form av texter och bilder, vilket i sin tur kan ge elever möjlighet att utveckla kreativitet och fantasi samt göra egna tolkningar och erfarenheter (Jönsson 2007:8).

Jönsson (2007) hävdar att ”förförståelseprat” är en annan viktig aspekt som lärare kan använda sig av innan själva läsningen påbörjas. Vid förförståelseprat kan man, exempelvis utgå från omslagsbilden på högläsningens boken och ställa frågor som ”Vad tror ni att boken kommer att handla om?” samt diskutera bokens titel och lyfta fram elevernas tankar och idéer kring detta. Jönsson (2007) menar att syftet med en sådan introduktion kan vara att väcka elevernas intresse och lust till att läsa mer, men framförallt att lyfta fram frågor som kan fungera som stöd för eleverna under läsningen (Jönsson 2007:7,9).

Carin Jonsson (2006) hävdar, i sin doktorsavhandling *Läsningens och skrivandets bilder*, i likhet med Jönsson (2007) att bilderna på bokomslaget kan bidra till att utveckla elevers fantasi, kreativitet och framförallt väcka intresse för böcker. Bilden kan fungera som en förstärkande illustration av texten då en bild kan berätta mer än vad en text gör, vilket kan vara stöd för elevernas förståelse av innehållet i boken (Jonsson 2006:243).

1.4.4 Under högläsning

Jönsson (2007) belyser vikten av att stanna upp under läsningen och reflektera över ord och påståenden samt om bokens handling för att öka elevers förståelse för bokens innehåll. Detta är speciellt viktigt när eleverna ställer frågor och kommentarer under läsningen om bokens innehåll, eftersom det kan vara ett tecken på att eleverna behöver bearbeta sina tankar och därför behöver läsningen stannas upp av läraren (Jönsson 2007:53). Jönsson (2007) menar att boksamtal inte enbart behöver ske efter avslutad läsning, utan att det också kan praktiseras under högläsningen där läraren avbryter läsningen för att fundera och diskutera kring det som händer i boken. Läsningen kan också stannas upp vid händelser som behöver bearbetas genom exempelvis dramatisering och rollspel för att öka förståelsen av innehållet för eleverna. Det är aktiviteter som, enligt Jönsson (2007) kan vara av nytta för att läsningen ska bygga upp lekvärldar där lärare till exempel kan placera ut föremål i klassrummet som symboliserar olika karaktärer ur boken (Jönsson 2007:13). Eckeskog (2013) betonar, i likhet med Jönsson (2007) att samtal kan ta plats både innan och under högläsningen där utgångspunkten, mestadels är innehållet i texterna (Eckeskog 2013:92).

Det finns ett flertal olika sätt att väcka elevers intresse för böcker under högläsningstunden samt utveckla elevers läsförståelse. Jonsson (2006) belyser viktiga aspekter som kan vara gynnsamma att praktisera under högläsningen. Betoning, pausering och prosodi är några av dessa aspekter som, Jonsson menar är viktiga att läsaren tillför under läsningen eftersom uttryck

med inlevelse ger liv i texterna och underlättar elevers förståelse av innehållet (Jonsson 2006:243).

1.4.5 Efter högläsning

Efter att högläsning av en bok har avslutats belyser Kerstin Bergöö (2005) i sin doktorsavhandling *Vilket svenskämne?* vikten av att samtala och diskutera om bokens handling för att eleverna ska få en djupare förståelse kring innehållet, men framförallt för ge eleverna möjlighet att bearbeta sina åsikter och känslor samt utbyta tankar med andra. Genom att eleverna tar del av varandras tolkningar och reflektioner kan samtalet bli mer utvecklande, både språkligt och socialt. Genom att samtala om innehållet kan eleverna möta andras förståelse och tolkningar, vilket kan utvidga sin egen förståelse (Bergöö 2005:60).

Jönsson (2007) menar att samtal om det lästa fungerar som ett stöd till läsningen där man lyfter fram frågor och hypoteser om innehållet samt bildar ett mönster för hur eleverna kan bearbeta och möta texter, vilket främjar utvecklingen av lässtrategier som hjälper dem att skapa förståelse och uppfattningar när de själv ska läsa. Jönsson (2007) betonar att elever, genom samtal utvecklar sina egna tolkningar och får möta andras tankar gällande texten de nyligen lyssnat till. Genom att läraren ställer frågor om texten de läst kan det alltså uppmuntra eleverna att göra nya upptäckter. Det innebär att lärare skapar förutsättningar för elever att reflektera över sitt eget läsande. Jönsson (2007) menar att lärares syfte med högläsning borde vara att använda sig av samtal, där man fokuserar på elevers tolkningar och känslor av boken för att hjälpa dem att förstå sig själva, men framförallt omgivningen bättre. Att samtala det lästa ger elever möjlighet att komma till insikt om att olika individer förstår en och samma text på olika sätt samt att man kan lära sig av andra (Jönsson 2007:57). Däremot är samtal inte bara ett sätt att utforska andras tankar och idéer och göra kopplingar till egna erfarenheter, utan det ger också stöd till att bygga stödstrukturer och utveckla lässtrategier (Jönsson 2007:11-12). Att bygga stödstrukturer för att underlätta förståelsen av det lästa innebär att använda den proximala utvecklingszonen där eleverna får möjlighet att klara av att göra saker och ting de inte kan klara på egen hand. Jönsson (2007) belyser att elever i social interaktion, vid exempelvis läsning, lyssnande och samtal utvecklar lärande samt vidgar och fördjupar föreställningsvärldar (Jönsson 2007:59, 238).

Jönsson (2007) hävdar också att det finns ett flertal sätt att bearbeta lästa texter där elever kan få möjligheten att uttrycka sig, inte bara via tal och skrift utan i gester, rörelser, drama, lek, bilder och andra estetiska uttrycksformer (Jönsson 2007:13).

Catarina Schmidt (2013) belyser, i sin doktorsavhandling *Att bli en sån' som läser* vikten av att arbeta med högläsning och menar att det är väsentligt att barn, efter att läsningen är avslutad får möjlighet till att samtala om det lästa, vilket ger möjlighet att utveckla lässtrategier genom att exempelvis ställa frågor kring textinnehållet, summera och klargöra handlingen. Schmidt (2013) skriver, i likhet med Bergöö (2005) och Jönsson (2007) att fördjupade samtal kring innehållet i boken kan väcka tankar och nya insikter hos barnen när eleverna får upptäcka likheter och skillnader mellan varandras uppfattningar och tankar. Schmidt (2013) menar också att lärares uppdrag är att utveckla stödstrukturer för eleverna som exempelvis gemensam högläsning och samtal kring det lästa för att kunna använda sig av elevers proximala utvecklingszon, vilket gör lärande möjligt (Schmidt 2013:244). Däremot är det viktigt att förstå syftet med boksamtal och varför det egentligen används. Schmidt (2013) hävdar att det är vanligt förekommande att lärare använder sig av boksamtal för att kontrollera om eleverna har förstått innehållet och inte används för att bilda fördjupade diskussioner och resonemang om textinnehållet (Schmidt 2013:75).

2 Material & metod

Avsnittet inleds med en beskrivning av den metod som har använts för datainsamlingen och de urval som studien baseras på utifrån vilka metodval som gjorts. Vidare presenteras genomförandet som ligger grund för undersökningen. Avslutningsvis redogörs för studiens validitet och reliabilitet samt hur studien har tagit hänsyn till de etiska övervägandena.

2.1 Metodval

Studien baseras på en kvalitativ undersökning och grundar sig på empiri då syftet är att undersöka människors upplevelser och erfarenheter. Intervjuer har använts som datainsamlingsmetod eftersom det gör det möjligt att ta del av respondenternas tankar, känslor och erfarenheter på ett djupare plan inom ett specifikt ämne (Trost 2010:33). Valet av metod bestämdes utifrån studiens syfte och frågeställningar. Genom intervjuer framförs tankar och åsikter om ämnet, vilket på kort tid kan bidra till reflektioner kring ett visst ämne utifrån respondenternas perspektiv (Eriksson, Zetterquist & Ahrne 2015:44). Studien utgår från fenomenologisk perspektiv med utgångspunkt i informanternas uttalanden om sina upplevelser för att få en tydlig bild av hur lärare arbetar med högläsning och vilket syfte de har med högläsning. Fenomenologi, inom kvalitativa undersökningar, innebär att skapa en bild av hur ett fenomen eller verklighet uppfattas utifrån en människas perspektiv. Den fenomenologiska metoden fokuserar, till största del på respondenternas upplevelser och erfarenheter av ett

fenomen (Kvale & Brinkmann 2014:44-45). Varje intervju transkriberas då respondenternas exakta utsagor dokumenteras för att sedan sortera ut det som är relevant för undersökningen. Det gör att man får en överblick över hur respondenterna upplever och vilka erfarenheter de har inom de olika områdena för att sedan dra en slutsats utifrån de likheter och skillnader som uppstått hos de olika respondenternas yttranden.

För att ta reda på respondenternas tankar, känslor, upplevelser och erfarenheter inom ett specifikt ämne har semistrukturerade intervjuer med en utarbetad intervjuguide använts. Den semistrukturerade intervjun innebär att forskaren är fokuserad på vilket område som frågorna ska behandla och att frågorna är förutbestämda. Intervjufrågorna ska ställas till samtliga respondenter och i samma följd, vilket innebär att alla kommer att behandlas lika. Följdfrågor kommer att ställas utifrån det som respondenten berättar, vilket bidrar till ett samtal som ger ett bedömningsunderlag (Stukat 2011:42). I de semistrukturerade intervjuerna har en intervjuguide utarbetats för att ge struktur i intervjun. Intervjuguiden (se bilaga 2) består av teman och centrala frågor som bygger på de frågeställningar som är utformade för denna studie. Intervjufrågorna i intervjuguiden kommer att ligga till grund för studien då de svar som respondenterna ger kommer att bli det material som ska bearbetas.

2.2 Urval

Då syftet med studien är att undersöka hur fem lärare i årskurs 3 arbetar med högläsning har därför fem lärare från olika skolor i två olika kommuner kontaktats och informerats om studien. Det innebär att, ett så kallat bekvämlighetsurval har gjorts då fem lärare från fem olika skolor har intervjuats. Motivet att intervju lära re från olika skolor är för att få en viss variation i lärarnas svar. Detta för att undvika att lärarna gav identiska svar för att de samarbetat mellan årskurserna och arbetat med högläsning på samma sätt. Däremot kan risken fortfarande kvarstå ifall att dessa fem lärare som deltog i studien arbetar på samma sätt. Jag är också medveten om att resultaten av intervjuerna med dessa lärare inte ger en generell bild av hur lärare arbetar med högläsning, men det var inte heller det som studien avsåg att undersöka.

Ett urval gjordes även när endast intervjuer användes som datainsamlingsmetod. I början hade jag tänkt mig att komplettera intervjuerna med genomförda observationer, men det valdes bort för att undersökningen är genomförd under en kort tid. Därför är undersökningen baserad på endast en insamlingsmetod.

2.3 Genomförande

Vid början av studien tog jag kontakt med lärare i undersökningen via ett informationsbrev som skickades ut till dem (se bilaga 1). I informationsbrevet framgick information om syftet med studien, vad deltagarna har för uppgift och att de frivilligt kan delta och när som helst avbryta undersökningen. För att främja ett strukturerat tillvägagångssätt formulerades en intervjuguide till lärarintervjuerna. Intervjuerna var individuella och genomfördes under skoltid, där varje intervju varade ungefär 20-30 minuter. Samtliga intervjuer spelades in, efter samtycke från deltagarna eftersom det kan vara användbart vid analysen för att dels komma ihåg och inte missa väsentliga aspekter som varje deltagare har sagt, (Trost 2010:57). Risken med att enbart föra anteckningar under intervjun kan bli att man inte hinner anteckna vartenda ord och att det viktiga i uttalandet försummas. Eftersom det insamlade materialet av lärarintervjuerna är grundstenen i denna studie var det därför viktigt för mig att fånga alla yttranden som deltagarna delger i intervjuerna via ljudinspelningar.

Intervjufrågorna var ställda på ett neutralt och objektiva sätt, vilket gjorde att jag fick svar på frågeställningarna som studien avser att undersöka. Vissa intervjufrågor var identiska med varandra och det gjorde att ordningen på frågorna varierade mellan intervjuerna. Även om jag försökte bevara en neutral intervju med lärarna kan det ändå ha hänt att min närvaro och ljudinspelningen påverkat informanternas svar. Det kan också ha hänt att informanterna inte kunnat säga allt de velat säga under intervjun. Min närvaro kan också ha skapat nervositet hos informanterna då jag upplevde att informanterna pratade mer avslappnat när ljudinspelningen stängdes av och det blev en mer lättad stämning. Vidare har det insamlade ljudinspelningen transkriberats för att lättare kunna arbeta med materialet och bearbeta det i efterhand.

I studiens resultat och analys har tematisering använts som analysmetod för att analysera och koda den insamlade datan. Genom att utgå från intervjuguiden och dess frågor som ligger till grund för studiens syfte och frågeställningar har jag, via tematisering funnit ett mönster och teman i det empiriska materialet (Dalen 2015:86). I resultatet har jag använt mig av citat från intervjuerna för att låta informanternas röster komma till tals. Däremot har jag ändrat ordföljden i citaten för att få ett bättre läsflyt då talspråk kan vara svårare att läsa, men informationen i citaten har inte ändrats.

2.4 Validitet och reliabilitet

Validitet och reliabilitet är väsentliga aspekter och kriterier i studier med kvalitativ ansats. För att en studies resultat ska vara informationsbärande är det viktigt att undersökningens validitet och reliabilitet kan styrkas. Validiteten handlar om hur trovärdig en studie är samt att studiens resultat ska avspegla det som har undersökts. Reliabilitet innebär att studien är tillförlitlig samt att studiens resultat är densamma oavsett om den upprepas, eller utförs av någon annan (Brinkkjaer & Høyen 2013:105).

För att reliabiliteten ska förstärkas har jag valt att använda mig av ljudinspelning under samtliga intervjuer. Det har gjort att jag fått möjlighet att bearbeta och gå igenom intervjumaterialet i efterhand utan att viktig information gått förlorad (Patel & Davidson 2011:131). Eftersom en studies validitet består av hur väl de resultat som framställs speglar det som avses undersökas, är det därför viktigt att forskaren har samlat in tillräckligt med material för att studien ska kunna klassas som valid (Patel & Davidson 2011:129). Då syftet med studien är att undersöka hur fem lärare årskurs 3 arbetar med högläsning har därför information och material samlats in från dessa fem lärare, vilket har gett tillräcklig med material för att kunna svara på hur dessa fem lärare arbetar med högläsning. Däremot är jag medveten om att resultaten av intervjuerna med dessa fem lärare inte kan ge en generell bild av huruvida lärare arbetar med högläsning i sin undervisning och vilket syfte de har med det.

2.5 Forskningsetik

Studien har tagit hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska grundprinciper vilket innehåller fyra huvudkrav som forskningsstudier ska förhålla sig till. Dessa är: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Vetenskapsrådet 2002:6-7).

Deltagarna informerades om syftet med studien, den aktuella datainsamlingsmetoden samt vad deras uppgift skulle vara via ett informationsbrev som mailades ut till dem. Vidare informerades deltagarna om att deltagandet är frivilligt och att de har befogenhet att avbryta eller avstå från undersökningen utan problem. I brevet framgick även information om att personuppgifter ska behandlas så konfidentiellt som möjligt. Detta huvudkrav stärktes ytterligare genom att informera att både skolan och lärarna har fullständig anonymitet i studien och att det material som inhämtats av lärarna endast ska användas för forskningsändamålet, utan att medföra negativa följder för de berörda. Även samtycke från deltagarna har inhämtats genom att de själva har bestämt att vara deltagande och gett sitt godkännande att delta i undersökningen.

Deltagarna har även informerats om hur intervjumaterialet har sparats och att ljudfilerna kommer att raderas efter avslutad studie (Olsson & Sörensen 2011:84–85).

3 Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras resultatet som framkommit i intervjumaterialet. Resultatet redovisas i tre olika huvudkategorier, vilka bestämdes under databearbetningen. Dessa huvudkategorier är: ”Syfte med högläsning”, ”Arbetsätt och aktiviteter i samband med högläsning”, ”Högläsarens roll” och ”Elevernas roll och högläsningens effekter”. Under varje huvudkategori introduceras resultatet baserat på intervjuerna.

Resultatet presenteras med citat av lärare som har deltagit i studien, vilka betecknas som L1-L5. I en del av citaten som förekommer i detta avsnitt är ordföljden ändrad för att få ett bättre läsflyt. Avslutningsvis kommer en sammanfattande analys genom tolkningar av intervjuerna som gjorts att presenteras.

3.1 Syfte med högläsning

Samtliga lärare som deltog i studien berättar att det övergripande syftet med högläsning är att eleverna ska få möjligheten att utveckla det svenska språket och läsförståelse. De beskriver att högläsning bidrar till att utveckla elevers ordförråd, skriftspråk och språkets melodi samt att bli intresserade till att själva börja läsa.

De lär sig om språkets melodi så det är ett verktyg för att också få dem att bli intresserade av läsningen (L2).

Syftet är ju, tycker jag att utveckla språkbyggnad, ordförståelse och prosodin [...] (L1).

Att eleverna ska bli intresserade av att läsa själva och hjälpa dem att reflektera över sin egen läsning (L5).

Lärarna menar att högläsning sker ofta och ibland flera gånger om dagen, men att de också har det schemalagt så som innan lunch. Lärarna menar att högläsningen är ett tillfälle där man har en mysig stund tillsammans med eleverna då de tillsammans får möjlighet att dela en läsoplevelse. Vidare berättar lärarna att högläsningstunden är ett avkopplande avbrott under skoldagen där eleverna får komma till ro.

Jag jobbar i princip varje dag med högläsning, i alla fall flera gånger i veckan (L2).

I min klass är det många nyanlända elever och behöver därför höra det svenska språket oftare. Därför har vi det ganska ofta. Ibland blir det två gånger om dagen (L4).

Det är en mysig stund som uppskattas mycket av eleverna. Framförallt innan lunch när vi kan koppla av och eleverna kan varva ner (L5).

Ibland så bara läser vi och har det bra för att få den här läsoplevelsen (L1).

Det visar sig att lärarna har flertal syften med högläsning. De beskriver högläsningen som ett tillfälle där samtliga elever får möjlighet att lyssna på en bok och lära sig hur en text och ord låter och det kan hjälpa dem att förstå en situation och bokens innehåll bättre samt uppleva känslor som framkommer i boken.

[...] Alltså syftet är att få en bättre förståelse kring scenerna och situationerna. Men också att, när man läser högt förstår man bättre ibland. Jag tänker främst på elever med en läs och skrivsvårigheter” (L3).

När jag läser högt så lär och hör de ju sig hur en text låter. De lär sig om språkets melodi och det är ett verktyg för att också få dem att bli intresserade av läsningen (L2).

Syftet är också att eleverna ska få möjlighet att lyssna på en bok och utveckla egna inre bilder av huvudpersonerna och händelserna i boken (L5).

Sammanfattningsvis beskriver samtliga lärare att de har ett genomtänkt syfte med högläsning och övergripande handlar det om att utveckla det svenska språket, men ett annat syfte är att eleverna ska få höra en text och varva ner. Lärarna skildrar högläsning som något meningsfullt då det sker ett samspel kring boken och att barnen får vara delaktiga i undervisningen vilket rimmar väl med John Deweys perspektiv om lärande som menar att skolans främsta uppgift är att bilda gemenskap där möjlighet ges till elever att bli inkluderade i undervisningen för att bygga upp och utveckla deras tankeprocesser (Phillips & Soltis 2010:21, 82–89). Resultatet visar att högläsning sker ofta och är schemalagt i undervisningen. Lärarna beskriver även att

högläsningstunden bidrar till en mysig stund tillsammans med eleverna samt att väcka lust och intresse hos eleverna av att själva börja läsa.

3.2 Arbetssätt och aktiviteter i samband med högläsning

Denna del av resultatet visar att samtliga lärare använder någon form av arbetssätt och aktivitet i samband med högläsning, vilka redovisas i underrubrikerna; ”Före högläsning”, ”Under högläsning” och ”Efter högläsning”:

Före högläsning

Samtliga lärare gör ett aktivt val av bok innan högläsningen, där lärarna oftast lånar från skolans bibliotek och tar hjälp av en skolbibliotekarie. Val av högläsningbok, som ingår i deras arbetssätt, sker oftast av lärarna och på rekommendation av arbetslaget. De väljer böcker som de tycker kan väcka elevernas intresse. Ibland läser de också böcker som eleverna valt, då de får rösta på vilka böcker de vill att läraren ska läsa högt.

Eleverna kan också önska böcker eller att jag fortsätter med böcker som är utgivna i serier om jag märker att de fångar elevernas intresse (L5).

När man har jobbat ett tag med samma klass vet man vad eleverna tycker om och inte tycker om. Jag vet också vilka typer av texter som passar min klass. Jag har till exempel flera elever med diagnosen språkstörning. Det är då otroligt viktigt att välja böcker med mycket bildstöd, men det ska också samtidigt vara språkutvecklande. Sen får eleverna självklart också komma med tips och idéer på böcker (L3).

Ibland har dem fått välja om jag märker att de är väldigt intresserade av en bok. Även när de har varit på biblioteket i skolan, vilket vi går till en gång i veckan (L2).

Vidare menar lärarna att de ofta förbereder högläsningen genom att läsa boken i förväg innan de läser upp den för eleverna. De berättar att det är betydelsefullt att läsa boken själv innan för att se om bokens innehåll är lämpligt för elevernas ålder och om det framkommer svåra begrepp eller ord som behöver förklaras och gå igenom innan.

Ja, jag läser alla högläsning böcker i förväg innan jag plockar in dem i klassen för att vara förberedd på vad som kan komma. I vissa böcker har jag förberett där jag kan gå in och lägga begreppen först. Att vi pratar om dem och sen så läser jag [...]. Man behöver ju inte ha läst, tänker jag, men det är en fördel. Om inte annat kan man ju gå på rekommendationer och då behöver man inte läsa en bok tycker jag (L1).

Det finns många ord som man kan behöva förklara. Därför är det väldigt bra att gå igenom boken i förväg (L2).

Jag läser i förväg om det finns tid för det [...]. Jag anser att det är viktigt att man har läst boken innan (L5).

Som lärare har man oftast inte tid att läsa igenom hela boken. Men förbereder mig oftast genom att kolla upp vad boken handlar om och kollar igenom vad för slags uppgifter jag kan skapa om inte det finns någon tillhörande lärarhandledning (L3).

Lärarna berättar också att de använder sig av verktyg och aktiviteter innan högläsningen. En lärare berättar att hen använder sig av verktyget *En läsande klass* som representeras av fyra dockor, så kallad läsfixarna, vilka är; Spågumman, Frågeapan, Detektiven och Cowboyen. Dockan ”spågumman” använder sig denna lärare av före högläsningen.

Jag utgår från och arbetar med läsfixarna, lässtrategierna. Spågumman där de får förutspå om vad de tror kommer att hända i boken/ i fortsättningen (L5).

Sammanfattningsvis förekommer inga större skillnader i hur arbetet med högläsning bedrivs, men förberedelser inför högläsningen var något som skiljde sig mellan lärarna. Resultatet visar att val av högläsning bok ofta beror på vilket syfte lärarna har med sin högläsning och att de väljer böcker medvetet utifrån elevernas intressen och ålder. Lärarna är också medvetna om att möjlighet bör ges till elever att få ta del av böcker som de inte kan behärska och klara av att läsa på egen hand. Lärarna beskriver att de förbereder högläsningen genom att läsa boken i förväg för att vara beredd på vilka svåra begrepp och ord som kan dyka upp, vilka får förklaras men också att innehållet är lämpligt för eleverna. Detta rimmar väl med den sociokulturella teorin då Vygotskij menar att elever, via samspel med andra kan utveckla språket och skaffa sig kunskap eftersom interaktionen mellan människor är själva grunden för att lärande ska kunna ske (Säljö 2012, s:185).

Under högläsning

Lärarna beskriver att det är viktigt att skapa en god läsmiljö och lustfylld läsoplevelse för eleverna samt att boken berättas på ett inlevelsefullt och intresseväckande sätt. För samtliga lärare får eleverna placera sig på sina ordinarie bänkplatser, men ibland får de också placera sig på annat sätt. Lärarna berättar att de ibland läser högt och sedan låter eleverna läsa några stycken högt för klassen.

Jag märker att när jag dramatiserar då fångar jag deras uppmärksamhet. Ibland är jag rörlig då jag rör mig i klassrummet för att fånga allas uppmärksamhet. Sedan kan jag också sätta mig bredvid en elev för att få den att bli lugn och koncentrerad (L2).

När vi läser ett nytt kapitel då läser jag högt för barnen. Sedan får de läsa högt små stycken för att de ska vänja sig och våga läsa framför klassen (L4).

Sedan sitter de på sina platser och en del lägger sig ner ibland på bordet. Ibland tillåter jag det och ibland tillåter jag inte det för att jag har varit med om att elever har somnat. Då tappar man det för då är det bara den här sköna stunden med läsningen och då får man inte med sig läsningen, läsförståelsen, att läsa mellan raderna och pratet. Man tappar det om man somnar. Ibland så är det att jag ser om det funkar, att en elev klarar sig att lägga sig ner och ändå vara med, men oftast så vill jag att de sitter och lyssnar eftersom vi alltid pratar om kapitlet när vi har läst färdigt (L1).

Vidare berättar lärarna att det är viktigt att ha rätt intonation under läsningen, att våga ta pauser och betona orden noggrant för att väcka intresse hos eleverna. Lärarna uppfattar att, med hjälp av att använda olika pedagogiska verktyg så som dockor, gosedjur, rekvisita och skapande under högläsningen får barnen möjlighet att använda fler sinnen. Det innebär att de inte bara får höra en berättelse utan även uppleva den med flera av sina sinnen.

Jag tänker på att ha rätt intonation så det blir mer inlevelse. Att man visar när någon viskar och pausa vid punkt och så vidare (L5).

Att man har det här lite dramatiserade. Det blir jättetråkigt med den monotona rösten [...] (L2).

Jag visar bilderna på projektorn om det finns bilder i boken och en projektor i klassrummet. Jag har exempelvis haft dockor, gosedjur, skattkista och låtsaspengar om dessa framgår i boken (L5).

Sammanfattningsvis visar resultatet att lärarna har en genomtänkt högläsningstund och lärarna är medvetna om att det är viktigt att ha rätt intonation, minspel och kroppsspråk under läsningen samt ger känsla för berättande till eleverna.

Efter högläsning

Samtliga lärare berättar att det är betydelsefullt att ge elever möjlighet att samtala kring högläsningens boken och uttrycka sina känslor, tankar och funderingar om boken. Resultatet från intervjuerna visar att lärarna arbetar med boken på olika sätt efter en utläst bok. Enligt lärarna är det vanligaste arbetssättet eller aktiviteten efter högläsningen att ha boksamtal där eleverna får ställa frågor om bokens handling och framföra egna tolkningar. Lärarna beskriver därmed att det finns olika processer och olika sätt att bearbeta med en högläsningens bok.

Sedan pratar om händelsen i boken, exempelvis om det handlar om någon som går vilse. Där kan man prata om vad som händer, vad man ska göra, vem ska man ringa och be om hjälp. Det är väldigt mycket samtal hela tiden kring böckerna och texterna vi läser (L4).

Boken kan bli en bra ingång till svåra samtalsämnen exempelvis döden (L5).

Man måste förstå att allt inte står i skrift utan man måste kunna läsa mellan raderna. Samtalet handlar ju om att få djupförståelse för böcker, berättelser (L1).

Lärarna understryker vikten av att ställa frågor om det lästa till barnen eftersom man då kan se om de har förstått. När eleverna inte förstår, menar lärarna att det är viktigt att man försöker förklara det för att barnen ska få möjlighet att skapa förståelse för det som nyligen har lästs. Lärarna uttrycker också att det är viktigt att ställa frågor som relaterar till vardagen och till barnen själva.

Syftet med diskussionerna och samtalen efter läsningen är ju att se om de har fått med sig någonting för att det är viktigt (L1).

Syftet är väl att eleverna ska förstå och hänga med vad boken handlar om. Speciellt om man har elever med diagnoser (L3).

[...] Då frågar de mig om de svåra ord som dyker upp under läsningen, som de inte förstår. Då skriver jag upp dessa ord på tavlan och förklarar för dem de orden (L4).

Ja men det är ju att bearbeta texten genom att prata, samtala. [...] Vi brukar läsa mellan raderna och koppla det till ”Ja men i den här boken så var barnet exempelvis väldigt ledsen för att den inte fick handla någonting. Har du någon gång känt dig så?”. Att man liksom kopplar till vardagen o andra böcker (L2).

Vidare berättar lärarna att de inte alltid har tid för boksamtal efter högläsningen och att de kan använda sig av andra aktiviteter vid efterarbetet.

Ibland hinner vi inte ens med det. Vi bara läser det sista och sedan är det en liten cliffhanger för att det är oftast så det slutar. Jag väljer oftast sådana böcker där man vet att det finns cliffhanger, där dem suger efter mer. Då får dem skriva vad de tror kommer att hända i fortsättningen. Sedan hinner man inte alltid att prata faktiskt efter läsningen (L1).

Allt från att vi pratar kring texter till att vi skriver upp svåra ord som dyker upp och ställer frågor till texten. Ibland ritas vi också bilder till texten. Vi har jobbat olika. Här har vi, till exempel samling av bilder där vi har ritat om det vi har läst om. Vi har gjort pratbubblor och egna serier som hör till boken vi har läst (L2).

Det kan hända att vi spelar upp scenerna i klassrummet för att få en bättre förståelse kring scenerna och situationerna (L3).

Oftast så ingår högläsningens boken i temarbetet. Om det exempelvis handlar om vänskap kan man arbeta med olika dilemmafrågor i relationer. Hur man är en bra vän. Sätta sig in i andras perspektiv. Få ökad empatisk förmåga (L5).

Vidare redogör lärarna för att högläsning med efterföljande samtal är en social aktivitet. De berättar att samtala om det lästa bidrar till att eleverna får möjlighet att förstå andras tolkningar, men också att fundera själv och bilda sig en egen tolkning.

Det är ju också det sociala när vi samtalar om en text. Ibland pratar de i smågrupper för att utveckla det sociala och ibland får de sitta enskilt och arbeta med frågorna (L2).

Det hjälper eleven att reflektera över sin läsning. Kreativiteten ökar när de får in egen fantasi. Språket utvecklas. De sätter in eget perspektiv och kan träna diskutera utifrån författare eller huvudpersonerna perspektiv och på så sätt få förståelse för andras tankar (L5).

Sammanfattningsvis beskriver lärarna att det är en process där val av högläsningbok är avgörande för hur arbetet med boken kan komma att se ut. Resultatet visar att det inte förekommer några större skillnader i efterarbetet med högläsningboken, men det finns vissa variationer vid själva efterarbetet som exempelvis boksamtal, rollspel, dramatisering, rita bilder till texten med mera. Enligt lärarna är boksamtal det vanligaste efterarbetet med högläsningen. Resultatet visar att syftet med aktiviteterna efter högläsningen kan exempelvis vara att se om eleverna har förstått det lästa, ett temaarbete, föra diskussion kring olika teman så som känslor, konflikthantering, mobbning, att utveckla social- och pragmatisk kompetens via samtal eller att utveckla ordförrådet genom att lyfta fram svåra ord och begrepp som framkommer i högläsningboken. Detta kan kopplas samman med Vygotskijs teori om den proximala utvecklingszonen att det barnet kan göra i samspel idag, kommer barnet att kunna göra på egen hand imorgon, det vill säga att barn utvecklas bäst i samspel med andra (Vygotskij 2001:333). När möjlighet till elever ges att utveckla kunskaper genom att exempelvis tillsammans med andra samtala kring ett ämne och skaffa sig fördjupade diskussioner kan barnet då använda denna kunskap i individuella sammanhang.

3.3 Högläsarens roll

Enligt lärarna finns det vissa aspekter som är viktiga att ta hänsyn till och vara medveten om som högläsare. Lärarna berättar att det är viktigt att själv vara intresserad av böcker och visa det då det kan väcka intresse hos eleverna. Det är också väsentligt att berätta med inlevelse och med rätt tonfall för att väcka läslust hos eleverna, enligt lärarna.

Att tycka om boken själv och att tycka att läsningen är rolig. Man kan inte ha högläsning om man inte tycker om det eftersom det inte är roligt att lyssna på någon som inte tycker att läsningen är rolig. Det är ju inte så kul (L1).

Att man har det här lite dramatiserade. Det blir jättetråkigt med den monotona rösten. Att man är lite förberedd och gått igenom texten (L2).

Vidare menar lärarna att det är viktigt som högläsare att synliggöra varje elev. Att man tittar på alla, gör sig förstådd och ser till att samtliga elever lyssnar när man läser högt.

Då måste jag beta ner det, när jag ser att barnen inte är med på begreppen (L1).

För mig är det viktigt att nå var enda elev. Att jag vet att varje elev lyssnar, hör och lär sig. Det är det som är viktigt för mig (L4).

Resultatet visar att det råder en medvetenhet om att eleverna lär sig mer av högläsningen när lärarna ger berättandet en känsla och läser högt med inlevelse samt om lärarna själva visar intresse för läsningen. Resultatet går att tolka som att högläsarens roll under högläsningen är att få med samtliga barn på banan, göra dem sedda, tillfredsställa deras behov och föra dem framåt i sin utveckling. Detta stämmer väl överens med Deweys kända uttryck ”learning by doing” som dels innebär att lärare har som uppdrag att forma undervisningen utifrån elevers förutsättningar och behov och dels att skapa en undervisning på ett sådant sätt där elever får möjlighet att utveckla kunskaper genom att praktisera som exempelvis vid samtal om det lästa eller dramatisering av handlingen i högläsningens boken (Lundgren 2014:189).

3.4 Elevernas roll och högläsningens effekter

Samtliga lärare menar att eleverna genom högläsningen lär sig lättare att läsa och utveckla språket när de får möjlighet att höra och se hur orden låter. Enligt lärarna kan eleverna bli intresserade av att läsa när de får lära sig verktyg som språkets melodi. Lärarna anser också att eleverna genom högläsning kan ta sig igenom svåra texter, vilket de inte skulle kunna göra det själva.

Vi läser berättelser som barnen aldrig skulle kunna ta sig igenom själva för att läsningen är för svår och då blir det mycket av det här mata på ord hela tiden och sen just att skapa en gemensam upplevelse (L1).

När jag läser högt så lär och hör de ju sig hur en text låter. De lär sig om språkets melodi så det är ett verktyg för att också få dem att bli intresserade av läsningen (L2).

Det är för att de bara ska få höra det svenska språket och bekanta sig med det (L4).

Vidare menar lärarna att högläsningen är språkutvecklande där eleverna får möjlighet att utveckla ett större ordförråd och att läsförståelsen utvecklas samt att högläsningen ger eleverna en ökad förståelse för andra människors tolkningar.

Vi läser högt för att alla elever ska få höra texten och där går vi igenom svåra ord och begrepp eftersom detta är ett språkutvecklande arbetssätt. [...] Då jag går igenom svåra ord och begrepp under läsningen utvecklas elevernas ordförråd (L3).

Det är ju för att skapa förståelsen. Har man hörförståelse så är det ju ett sätt att träna läsförståelsen (L1).

De sätter in eget perspektiv och kan träna diskutera utifrån författare eller huvudpersonerna perspektiv och på så sätt få förståelse för andras tankar (L5).

Lärarna berättar att elevernas roll under högläsningen är att lyssna och vara aktiva deltagare, men också att de ska ställa frågor när de undrar något om läsningen. De beskriver elevernas roll under högläsningen på följande sätt:

Deras roll är väl att hänga med och ställa frågor när de inte förstår. Lyssna och respektera. Vi har något som heter trygga rum i klassrummet. Det betyder att vi har regler där alla ska känna sig trygga när vi pratar eller jobbar med något. Som till exempel att inga frågor är dumma (L3).

Koncentrerade, en bra lyssnare, vara aktiva och inte leka med annat. Liksom att vara med (L4).

Enligt lärarna är högläsningen språkutvecklande och kan bidra till att eleverna själva börjar läsa då det kan väcka intresse för läsning. Lärarna menar däremot att vissa elever kan tycka att högläsningen är tråkigt om man läser högt för länge.

[...] För mig är det viktigt att man inte läser med eleverna jättelänge eftersom de inte orkar med det. Jag märker när de börjar bli trötta och inte orkar läsa mer. Då avslutar jag det (L3).

Resultatet av intervjuer visar att lärarnas uppfattningar om högläsningens effekter liknar varandra och att det inte tyder på att det finns större skillnader mellan lärarnas syn på högläsarens och elevernas roll under högläsningen.

4 Diskussion

Detta avsnitt följs av en resultatdiskussion där jag diskuterar resultatet genom att besvara studiens frågeställningar i relation till tidigare forskning och aktuell teori.

4.1 Resultatdiskussion

Skolverket (2012) skriver att högläsningen är en bortprioriterad del i undervisningen (Skolverket 2012, s:48). Detta stämmer inte överens med studiens resultat då samtliga lärare som deltog i studien berättade att de arbetar med högläsning i sin undervisning. Tre av lärarna arbetar med högläsning dagligen och de två andra lärarna arbetade med det minst två till tre gånger i veckan. Då min studie är begränsad kan därför en generell bild om huruvida lärare arbetar med högläsning inte ges. Det kan ha hänt att jag slumpmässigt intervjuat fem lärare som arbetar med högläsning. Däremot om studien hade varit större där flera informanter intervjuats hade det eventuellt kunnat förändra resultatet och gett en mer rättvis bild om hur lärare arbetar med högläsning i sin undervisning.

Enligt Ewald (2007) är högläsning ett meningsfullt verktyg och en av de mest effektiva metoderna för att kunna utveckla barns språkutveckling, men framförallt läsförståelse (Ewald 2007:368). Eckeskog (2013) skriver i sin studie att högläsningstunden är ett tillfälle där elever får möjlighet att utveckla ordförrådet och kan fungera som redskap vid kunskapsinhämtning (Eckeskog 2013:91-92). Samtliga lärare som deltog i studien är medvetna om högläsningens goda effekter då resultatet från intervjuerna visar att lärarna tycker att högläsning är ett meningsfullt och språkutvecklande moment. Informanterna nämnde att högläsning bidrar till att utveckla elevers ordförråd, skriftspråk och språkets melodi samt får eleverna att bli intresserade av att själva börja läsa.

Studiens resultat visar att samtliga lärare som deltog i studien anser att högläsningen bidrar till att ge elever möjlighet att varva ner och att det är ett avkopplande avbrott under skoldagen där eleverna får komma till ro. Det innebär att lärarna tar hänsyn till elevers förutsättningar och behov, vilket tyder på omtänksamhet om eleverna. Detta kan kopplas till Deweys metod ”learning by doing” som understryker vikten av att forma undervisningen utifrån elevers förutsättningar för att ge elever rätt verktyg och möjlighet att utveckla kunskaper genom att praktisera det (Lundgren 2014:189). Detta stämmer också väl överens med Vygotskijs teori om samspel och lärande som menar att det sker ett samspel mellan elev och lärare under

högläsningen och att högläsningen kan skapa en känsla av närhet och utveckla kunskaps- och kommunikationsförmåga (Säljö 2012:185).

Studiens resultat visar att samtliga lärare som deltog i studien har ett genomtänkt, men framförallt ett flertal syften med högläsningen. Enligt Jönsson (2007) är lärares högläsning beroende på vilket syfte läraren har med högläsningen och kan därför se olika ut beroende på om högläsningstunden ska fungera som exempelvis underhållning, avslappning, tillfälle för samtal med varandra, väcka intresse för andra texttyper eller som kunskapsinhämtning om samhället. Det som Jönsson (2007) beskriver stämmer överens med lärarnas svar. Att lärarna berättade att de har ett flertal syften med högläsning visar att högläsningen tycks leda till goda effekter på många olika sätt. Däremot, enligt lärarna som deltog i studien är det övergripande syftet med högläsningen att främja språkutveckling hos eleverna (Jönsson 2007:51, 53).

Samtliga lärare som deltog i studien berättade att de, inför högläsningstunden har ett förarbete som ingår i deras arbetssätt. Det ser olika ut mellan lärarna. Två av lärarna i studien förbereder sig inför högläsningen genom att läsa högläsningeboken i förväg för att se om bokens innehåll är lämpligt för elevernas ålder och om det framkommer svåra begrepp eller ord som behöver förklaras innan, vilket kan kopplas till Eckeskog (2013) som menar att högläsning kan utveckla ordförrådet hos eleverna om läraren i samband med högläsningen förklarar svåra ord och begrepp som kan förekomma (Eckeskog 2013:91-92). En lärare nämnde att boken läses i förväg om det finns tid för det, men menade att det är viktigt att man gör det. Den andra läraren berättade att den inte har tid att läsa boken i förväg, men att denne brukar förbereda sig inför högläsningen genom att ta reda på vad boken handlar om och ta reda på vilka aktiviteter kan kopplas till boken. Jag ställer mig positiv till att lärarna förbereder sig inför högläsningen eftersom det kan medföra att högläsningstunden blir mer intresseväckande för eleverna och språkutvecklande.

Samtliga lärare i studien berättade att de använder arbetssätt och aktiviteter i samband med högläsning samt att eleverna får möjlighet att vara delaktiga i arbetet med högläsning. Säljö (2013) menar, i relation till Vygotskijs teori om samspel, att eleverna får möjlighet att bli delaktiga i undervisningen när tillfälle för kommunikation och samspel ges till eleverna (Säljö 2014:308). Enligt Bergöö (2005) kan eleverna, via kommunikation med andra utveckla sitt språk och sin tankeprocess eftersom de via samtal utbyter tankar, erfarenheter och förslag, vilket kan leda till att eleverna blir mer aktiva deltagare i undervisningen (Bergöö 2005:60).

Jönsson (2007) skriver att läsningen kan effektiviseras om aktiviteter tillämpas i samband med högläsning (Jönsson 2007:13). Den vanligaste aktiviteten som lärarna i studien använder sig av är boksamtal där eleverna får samtala om textinnehållet och det är en av de mest effektiva metoderna som forskare fastslår. Det gör bland annat Bergöö (2005) som belyser vikten av att samtala och diskutera om bokens handling för att det kan bidra till att eleverna får en djupare förståelse kring textinnehållet, men framförallt för att det kan ge eleverna möjlighet att bearbeta sina åsikter och känslor samt utbyta tankar med andra (Bergöö 2005:60). Samtliga lärare i studien tyckte att eleverna genom samtal kan få möjlighet att lyssna och ta del av andras tolkningar, men också att reflektera över sin egen tolkning. Lärarna ansåg att det är viktigt att försöka koppla boksamtalsfrågorna till elevers egna erfarenheter och kunskaper genom att exempelvis ställa öppna frågor som ”Varför tror du att det blev så?” ”Hur skulle du gjort om det var du?”. Bergöö (2005) understryker också vikten av att låta eleverna bygga vidare på sina tidigare erfarenheter och kunskaper. Detta kan man, enligt Bergöö (2005) göra via kommunikation och samspel då eleverna får möjlighet att utveckla språket och sin tankeprocess eftersom de via samtal utbyter tankar, erfarenheter och förslag (Bergöö 2005:60). I likhet med Bergöö (2005) menar Schmidt (2013) att högläsning kan skapa dialoger och samtal i klassrummet och att det är viktigt att barn, efter avslutad högläsning får möjlighet till att samtala om det lästa (Schmidt 2013:244).

Två av lärarna nämnde att de brukar använda andra aktiviteter i samband med högläsningen som exempelvis rollspel och dramatisering och enligt lärarna kan eleverna, genom dramatisering få möjlighet till ökad förståelse av textinnehållet. Jönsson (2007) menar att det finns ett flertal sätt att arbeta med högläsningen, inte bara via tal och skrift utan även med hjälp av gester, rörelser, drama, lek, bilder och andra estetiska uttrycksformer, vilket lärarna i studien berättade att de brukar göra (Jönsson 2007:74). Tre av de fem lärarna nämnde att de låter sina elever rita bilder till texten de lyssnat på och samtliga lärare nämnde att den andra vanligaste aktiviteten vid bearbetning av lästa texter är att ge elever i uppgift att skriva ner sina tankar, exempelvis om vad de tror kommer hända härnäst. Det betyder att det finns olika aktiviteter som går att koppla till högläsningen och att använda estetiska uttrycksformer i samband med högläsning också kan bidra till ett lustfyllt lärande för eleverna. Det innebär att lärarna i studien inte använder sig av högläsning för att eleverna endast ska sitta still och lyssna, utan att eleverna ska få möjligheten att göra något av det de nyligen lyssnat på, exempelvis samtala om bokens handling, rita en bild om det eller dramatisera och spela rollspel.

Lärarna som deltog i undersökningen belyste också vikten av att tänka på hur man som högläsare ska högläsa en bok. Enligt lärarna var det väsentligt att ha rätt intonation under

högläsningen och att ändra på röstläge samt våga ta pauser och betona orden ordentligt för att väcka intresse hos eleverna. Det kan relateras till Jonsson (2006) som menar att betoning, pausering och prosodi är viktiga aspekter att ta hänsyn till under tiden man högläser eftersom rätt intonation och inlevelserik högläsning kan ge liv i texterna och underlätta elevers textförståelse, men framförallt för att eleverna kan få möjlighet att där upptäcka glädje i böcker (Jonsson 2006:243).

4.2 Slutsats

Avslutningsvis kan en slutsats dras utifrån studien och det är att det inte finns enbart ett syfte med högläsning, utan att det är varierande och beroende på hur lärare väljer att organisera sin undervisning med högläsning. Däremot är jag medveten om att denna studie inte kan ge en generell bild av huruvida lärare arbetar med högläsning i årskurs tre och vilket syfte de har med det, utan enbart exemplifierar hur det kan se ut. Eftersom studien baseras på en kvalitativ undersökning var det inte heller det som studien avsåg att undersöka. Studien visar dock att det finns likheter och skillnader mellan lärares arbetssätt med högläsning i sin undervisning, men inga större skillnader i hur arbetet med högläsning bedrivs. En skillnad jag uppmärksammade var förarbetet med högläsning då lärarnas förberedelser inför högläsningen skiljer sig stort och en stor likhet var efterarbetet med högläsningen då lärarna som deltog i studien använder sig av boksamtal efter avslutad högläsning. Den forskning som är presenterad i denna studie visar att högläsning är ett meningsfullt arbetssätt för elevers språk- och pragmatiska utveckling. Forskning menar även att det är väsentligt att koppla aktiviteter vid arbeten med högläsning för att det kan gynna elevers läsförståelse och utveckla socialt samspel. Detta går i linje med resultatet av lärarintervjuerna då det visar att samtliga lärare som deltog i studien tillämpar någon form av aktivitet i samband med högläsning i sin undervisning.

4.3 Didaktiska implikationer

Denna studie visar, via intervjuer med fem lärare i årskurs tre och tidigare forskning inom ämnet högläsning, att högläsning är ett viktigt arbetssätt att använda sig av i undervisningen för att utveckla elevers språk- och pragmatiska utveckling. Studien visar även att lärare använder sig av högläsning med efterföljande boksamtal för att utveckla elevers läsintressen, men framförallt läsförståelse då elever via samtal kan få möjlighet att ställa frågor om bokens handling, förstå andras tolkningar, men framförallt att fundera själv och bilda sig en egen tolkning och skapa nya erfarenheter. Därför är det av stor vikt att lärare prioriterar högläsningen mer i sin undervisning än vad de brukar göra.

Denna studie visar även, genom tidigare forskning att aktiviteter i samband med högläsning är gynnsamt och har goda effekter på elevers språkutveckling. Detta bekräftades också av lärarna som deltog i studien då det vanligaste syftet med högläsningen är språkutvecklande aktiviteterna i samband med högläsningen som kan bidra till lärande och samspel mellan eleverna, men även mellan eleverna och läraren. Säljö (2014) menar att lärande och samspel äger rum när det ges möjlighet till elever att vara delaktiga i högläsningstunden.

Det jag tar med mig från denna studie för mitt kommande arbete som lärare är högläsningens goda effekter för elevers utveckling, både språkligt och socialt. Genom högläsningen får elever möjlighet att utveckla ordförrådet och begreppsförståelse, exempelvis vid genomgång av nya begrepp och under högläsningen, men framförallt får de bearbeta och möta olika texter samt ta del av andras åsikter, tolkningar och därigenom skapa nya erfarenheter. Min förhoppning är att, genom denna studie ge lärarstudenter och verksamma lärare idéer om hur arbeten med högläsning kan se ut i undervisningen.

4.4 Vidare forskning

Denna studie har undersökt hur fem lärare i årskurs 3 arbetar med högläsning i sin undervisning och vilket syfte dessa lärare har med högläsningen. Då studien inte ger en generell bild av huruvida lärare arbetar med högläsning i årskurs tre, hade det varit intressant att göra en större och mer djupgående studie för att kunna säga något generellt om hur lärare arbetar med högläsning och det kan ske genom att exempelvis komplettera lärarintervjuer med observationer av högläsningstunder där urvalet är större än i denna studie. Det skulle kunna ge en rättvis bild av hur lärare använder högläsningen i praktiken. Via observationer får man även möjlighet att se hur eleverna deltar i högläsningstunden, hur lärarna möter deras delaktighet under högläsningen och hur eleverna förhåller sig till läraren, om de exempelvis sitter och lyssnar, ställer frågor till texten och deltar aktivt under aktiviteterna. Ett annat förslag till vidare forskning skulle kunna vara att, via intervjuer med elever undersöka hur de upplever högläsningstunden och hur de anser att högläsningen borde praktiseras i undervisningen. Intervju med elever kan ge en mer rättvis bild av hur högläsningen uppfattas av elever och om den, enligt dem gynnar deras utveckling.

5 Käll- och litteraturförteckning

Bergöö, K. (2005). Vilket svenskämne? Grundskolans svenskämnen i ett lärarutbildningsperspektiv. Lärarutbildningen, Malmö högskola.

Dalen, M. (2015). Intervju som metod. 2., utök. uppl. Malmö: Gleerups utbildning.

Dewey, J. (2004). Individ, skola och samhälle: utbildningsfilosofiska texter. 4., (ut- ök.) utg. Stockholm: Natur & Kultur.

Dominkovic, K., Eriksson, Y. & Fellenius, K. (2006). Läsa högt för barn. Lund: Studentlitteratur. Lärarutbildningen, Malmö högskola.

Eckeskog, H. (2013). Varför knackar han inte bara på? En studie om arbete med läsförståelse i åk 1-2. Umeå: Umeå universitet.

Eriksson – Zetterquist, U., & Ahrne, G., (2015) Intervjuer. I Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.) Handbok i kvalitativa metoder. (ss.34-54) Stockholm: Liber.

Ewald, A. (2007). Läskulturer. Lärare, elever och litteraturläsning i grundskolans mellanår.

Fox, M. (2003). Läsa högt: en bok om högläsningens förtrollande verkan. 1. uppl. Ystad: Kabusa böcker.

Jakobsson, A. (2012). Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling: lärande som begreppsmässig precisering och koordinering. Pedagogisk forskning i Sverige.

Jonsson, C. (2006). Läsningens och skrivandets bilder. En analys av villkor och möjligheter för barns läs- och skrivutveckling. Umeå: Umeå universitet.

Jönsson, K. (2007). Litteraturarbetets möjligheter: en studie av barns läsning i årskurs F-3. Diss. Lund: Lunds universitet.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). Den kvalitativa forskningsintervjun. 3. [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Körling, Anne-Marie (2012). Den meningsfulla högläsningen. 1. uppl. Stockholm: Natur & kultur.

Liberg, C. (2011). Lärandets språkliga uttryck. I Jensen, M. (red.) Lärandets grunder: teorier och perspektiv. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur. S. 167–184.

Lundgren, Ulf P (2014). Läroplansteori och didaktik – framväxten av två centrala områden. I Lundgren, Ulf P., Säljö, Roger & Liberg, Caroline (red.) Lärande, skola, bild- ning: (grundbok för lärare). 3., (rev. och uppdaterade) utg. Stockholm: Natur & Kultur. S. 139–222.

Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). Forskningsprocessen: kvalitativa och kvantitativa perspektiv. Stockholm: Liber.

Patel, R. & Davidson, B. (2011). Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning. Lund: Studentlitteratur.

Phillips, D.C. & Soltis, J.F. (2010). Perspektiv på lärande. Stockholm: Norstedts.

Schmidt, C. (2013). Att bli en sån' som läser. Barns menings- och identitetskapande genom texter. Örebro: Örebro universitet.

Skolverket (2012) Nya språket lyfter! Bedömningsstöd i svenska och svenska som andraspråk för grundskolans årskurs 1-6. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2018). Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Stockholm: Skolverket.

Stensson, B. (2006). Mellan raderna: strategier för en tolkande läsundervisning. Göteborg: Daidalos.

Stukát, S. (2011). Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap. 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Säljö, R. (2013). Lärande och kulturella redskap: om lärprocesser och det kollektiva minnet. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2010). Kvalitativa intervjuer. 4:e uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer: inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vygotskij, L. (2001). Tänkande och språk. Göteborg: Daidalos AB.

Bilagor

Bilaga 1: Informationsbrev

Information om examensarbete i svenska.

Mitt namn är Merve Kucukgöl och läser sista året på grundlärarprogrammet F-3 på Södertörns Högskola i Stockholm. Jag skriver nu mitt examensarbete på grundnivå och vore tacksam om just du vill delta i min studie.

Studien syftar till att undersöka hur lärare i årskurs 3 arbetar med högläsning i svenska ämnet samt vilken påverkan de anser att högläsningen har för eleverna. Under min utbildning har jag fått möjlighet att observera några lärare vid olika högläsningstunder och nu vill jag undersöka vilket syfte lärare har med högläsning och vilka arbetsätt som tillämpas.

Jag kommer främst att fokusera på nedanstående frågor:

- Vilket syfte har lärare med högläsning?
- På vilket sätt arbetar lärare i årskurs 3 med högläsning?
- Använder lärare i årskurs 3 aktiviteter i samband med högläsning? I så fall vilka?

För att fördjupa kunskapen om arbetet med högläsning önskar jag att intervjua fem lärare i årskurs 3. Jag spelar gärna in intervjun för att kunna göra ett professionellt arbete och jag är självklart noggrann med att följa de forskningsetiska aspekterna. I studien kommer din identitet och arbetsplats att vara anonyma och du har absolut rätt att när som helst avbryta intervjun.

Resultatet av undersökningen kommer att presenteras och redogöras i mitt examensarbete.

Har du några frågor om arbetet eller din medverkan vänligen kontakta mig.

Tack på förhand!

Med vänlig hälsning

Merve Kucukgöl

xxxxxx@student.sh.se

xxx-xxx xxxx

Bilaga 2: Intervjuguide

Läraryntervjuer

Bakgrundsfrågor

1. Vad har du för utbildning?
2. Hur länge har du arbetat som lärare?

Högläsning

3. Hur arbetar du med högläsning i din undervisning?
4. Har du högläsning schemalagt? Hur ofta läser du? Hur långa pass?
5. Får barnen läsa högt? Om ja, hur upplever barnen sin egen högläsning? Om, nej, varför inte?
6. Vad har du för syfte med högläsning?
7. Hur väljer du böcker/litteratur? Får barnen vara med och påverka valet?
8. Vad anser du är viktigt att tänka på som högläsare?
9. Hur förbereder du dig inför högläsningen? Läser du boken i förväg? Använder du några verktyg eller rekvisita vid högläsningen? Om ja, vad? Om nej, varför inte?

Aktiviteter kopplade till högläsning

10. Använder du aktiviteter i samband med högläsning?
11. Vad är syftet med aktiviteterna?
12. Har ni diskussioner kring boken, före, under eller efter läsningen?
13. Vad är ditt syfte med diskussionerna?
14. Vad är barnens roll under högläsningen?
15. Vad anser du att eleverna får ut av högläsning?
16. Arbetar ni vidare på boken ni använt er av? Hur gör ni då?

Avslutande frågor

17. Är det något du vill tillägga?